

Економічні ризики та методи їх вимірювання (ПО 29) Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 «Соціальні та поведінкові науки»</i>
Спеціальність	<i>051 «Економіка»</i>
Освітня програма	<i>Економіка і бізнес</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>денна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>4 курс, 2 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>екзамен</i>
Розклад занять	<i>http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: к.е.н., доцент, Кривда Олена Віталіївна, 0979374212, e-mail: elcandy@ukr.net Практичні: к.е.н., доцент, Кривда Олена Віталіївна, 0979374212, e-mail: elcandy@ukr.net
Розміщення курсу	<i>https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=2400</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

В умовах ринкової економіки, коли підприємства здобувають самостійність як суб'єкти господарської діяльності, особливу актуальність здобуває формування в студентів системи знань сутності економічних ризиків, методів їх оцінки і мінімізації. Адже саме їм, майбутнім фахівцям у сфері економіки підприємства та підприємницької діяльності, стануть у пригоді знання щодо того, як чітко організувати діяльність підприємства в умовах невизначеності та постійних змін у навколишньому ринковому середовищі. В останнє десятиліття цей предмет став об'єктом пильної уваги, а з початком економічних реформ — і предметом, що потребує глибокого і всебічного вивчення при підготовці фахівців економічного профілю.

Курс «Економічні ризики та методи їх вимірювання» належить до комплексу економічних дисциплін, які вивчаються студентами економічних спеціальностей. Він відіграє суттєву роль у професійній підготовці спеціалістів.

Мета навчальної дисципліни. Метою навчальної дисципліни є забезпечення розуміння широкої гами економічних ризиків, що виникають у процесі господарської діяльності, урахування їх при прийнятті управлінських рішень і розробку заходів щодо зменшення їх впливу на показники ефективності функціонування підприємства та його господарський механізм.

1.1. Метою навчальної дисципліни є формування у студентів у межах фахових компетентностей спеціальності **здатностей**:

- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію (ФК 11);

– поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків (ФК 14).

1.2. Основні **завдання** кредитного модуля.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі **програмні результати навчання**:

- розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем (ПРН 4);
- застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади) (ПРН 5);
- застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач (ПРН 8);
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати (ПРН 12);
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні (ПРН 15);
- виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків (ПРН 17);
- використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів (ПРН 19);
- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів (ПРН 21).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Курс «Економічні ризики та методи їх вимірювання» є нормативною навчальною дисципліною для студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра «Економіка і бізнес».

У структурно-логічній схемі навчання зазначена дисципліна розміщена у 8 семестрі, коли студенти вже прослухали такі дисципліни, як «Економічна теорія», «Вища математика», «Теорія ймовірностей та математична статистика», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Економіка підприємства», «Статистика», «Економічний аналіз» тощо. Так, курс «Статистика» дозволяє студентам усвідомити такі поняття: математичне сподівання, дисперсія, стандартний відхил тощо; курс «Фінанси підприємства» – вивчити

сутність фінансів; курс «Маркетинг» – розуміти суть аналізу факторів зовнішнього маркетингового середовища і СВОТ-аналізу.

3. Зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ГОСПОДАРСЬКИЙ РИЗИК, ПРИНЦИПИ ЙОГО КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ОЦІНКИ

- Тема 1.1. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.
- Тема 1.2. Сутність економічних ризиків як невід’ємної риси підприємницької діяльності.
- Тема 1.3. Класифікація та види економічних ризиків.
- Тема 1.4. Особисте ставлення людей до ризику.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ОЦІНКИ Й ЗНИЖЕННЯ ВПЛИВУ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ

- Тема 2.1. Якісний аналіз ризику.
- Тема 2.2. Кількісний аналіз ризику
- Тема 2.3. Основи ризик-менеджменту.
- Тема 2.4. Методи вимірювання економічних ризиків для зниження ступеня ризику.
- Тема 2.5. Урахування ризику при прийнятті управлінських рішень.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Економіка бізнес-підприємства» спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. О.В. Кривда. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/49837>.
2. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Економіка бізнес-підприємства» спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. О.В. Кривда. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с. (Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 3 від 01.12.2022 р.) за поданням Вченої ради Факультету менеджменту та маркетингу (протокол № 4 від 28.11.2022 р.) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51728>
3. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Розрахункова робота [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Економіка бізнес-підприємства» спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. О.В. Кривда, Н.А. Шевчук. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 55 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/49838>.
4. Стешенко О.Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с.
5. Економічний ризик: методи оцінки та управління : навч. посібник / [Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.] ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. 208 с.
6. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навчальний посібник. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
7. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.

Зазначені матеріали можна знайти в бібліотеці КПІ ім. Ігоря Сікорського, на кафедрі економіки і підприємництва в 522 аудиторії 7 корпусу. Дані підручники дають змогу поглибити і закріпити знання отримані на лекціях та практичних заняттях.

Додаткова література:

1. Кігель В.Р. Ризикологія: теоретичні основи та прикладні задачі, моделі і методи: Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. К.: Міленіум, 2017. 230 с.
2. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент: навч. посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 140 с.
3. Robert Jarrow. The Economic Foundations of Risk Management. Theory, Practice, and Applications, 2017. 208 p. URL: <https://doi.org/10.1142/10221>.
4. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: Практичні заняття [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Економіка підприємства» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. О.В. Кривда, Н.А. Шевчук. Електронні текстові дані (1 файл: 107 Кбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 48 с.

Відповідно до тем, що вивчаються на лекційних та практичних заняттях, студенти повинні ознайомитися з відповідними положенням законодавчих та нормативних документів.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Методи навчання і форми оцінювання

Викладання та опанування освітньої компоненти ґрунтується на ряді методів навчання:

основні методи навчання: лекції, практичні заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, індивідуальне завдання у вигляді розрахункової роботи, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами;

загальні методи навчання: проблемного викладу, інформаційно-рецептивний, проблемно-пошуковий;

спеціальні методи навчання: робота в малих групах, методи вирішення творчих завдань, аналітичні завдання, презентації, дискусія.

Опанування здобувачами вищої освіти дисципліни передбачає вивчення теоретичного матеріалу з розв'язання практичних задач, які викладається на лекціях та пропонується здобувачам вищої освіти для самостійної підготовки. Ознайомлення з новою темою на практичному занятті передбачає короткий виклад теоретичних відомостей (нагадування здобувачам вищої освіти потрібної інформації з лекційного матеріалу, роз'яснення незрозумілих моментів тощо), розгляд особливостей розв'язання задач кожного типу, які супроводжуються поясненнями викладача. Під час вивчення матеріалу та при виконанні завдань застосовуються інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти (електронні презентації до лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять), доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережових комунікаційних можливостей (інтернет-лекції, інтернет-семінари під час дистанційного навчання).

Засвоєння освітньої компоненти передбачає відповідні методи навчання та оцінювання, які забезпечать досягнення програмних результатів навчання:

Відповідність програмних результатів, методів навчання і форм оцінювання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем	Лекції, комп'ютерні практикуми, консультації, написання модульної	Рейтингова система оцінювання, яка передбачає

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади)	<p>контрольної роботи, індивідуальне завдання у вигляді розрахункової роботи, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами.</p> <p>Загальні методи навчання: проблемного викладу, інтерактивний, проблемно-пошуковий.</p> <p>Спеціальні методи навчання: презентації, аналітична доповідь, дискусія, індивідуальні навчально-дослідницькі завдання</p>	<p>накопичення балів за: тести, комп'ютерні практикуми, модульну контрольну роботу, розрахункову роботу.</p> <p>Підсумковий контроль – екзамен</p>
ПРН 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач		
ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати		
ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні		
ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків		
ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів		
ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів		

Тематика та структурно-логічна побудова курсу

Навчальним планом передбачено проведення 36 годин лекцій та 18 годин практичних занять, модульний контроль.

Тиждень навчання	Назва розділів, тем	Розподіл годин		Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	П		
1	Тема 1.1. <i>Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності</i>	2	2	Л: Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності (2) П: Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності (2)	Н: доповіді О: індивідуальне
2	Тема 1.2. <i>Сутність економічних ризиків як невід'ємної риси підприємницької</i>	2	4	Л: Сутність економічних ризиків як невід'ємної риси підприємницької діяльності (2)	Н: аналітичні завдання, робота в малих групах,

	діяльності			П: Сутність економічних ризиків як невід'ємної риси підприємницької діяльності (4)	дискусія. О: індивідуальне опитування
3	Тема 1.3. Класифікація та види економічних ризиків	2	4	Л: Класифікація та види економічних ризиків (2) П: Класифікація та види економічних ризиків (4)	Н: доповіді, дискусія О: індивідуальне
4	Тема 1.4. Особисте ставлення людей до ризику	2	4	Л: Особисте ставлення людей до ризику (2) П: Особисте ставлення людей до ризику (4)	Н: задачі, доповіді, дискусія, робота в малих групах О: індивідуальне
5	Тема 2.1. Якісний аналіз ризику	2	4	Л: Якісний аналіз ризику (2) П: Якісний аналіз ризику (4)	Н: доповіді, дискусія, робота в малих групах О: індивідуальне
6	Тема 2.2. Кількісний аналіз ризику	2	4	Л: Кількісний аналіз ризику (2) П: Кількісний аналіз ризику (4)	Н: аналітичні завдання, робота в малих групах О: індивідуальне
7	Тема 2.3. Основи ризик-менеджменту	2	4	Л: Основи ризик-менеджменту (2) П: Основи ризик-менеджменту (4)	Н: доповіді, дискусія, робота в малих групах О: індивідуальне
8	Тема 2.4. Методи вимірювання економічних ризиків для зниження ступеня ризику	2	4	Л: Методи вимірювання економічних ризиків для зниження ступеня ризику (2) П: Методи вимірювання економічних ризиків для зниження ступеня ризику (4)	Н: доповіді, дискусія, робота в малих групах О: індивідуальне
9	Тема 2.5. Урахування ризику при прийнятті управлінських рішень	2	4	Л: Урахування ризику при прийнятті управлінських рішень (2) П: Урахування ризику при прийнятті управлінських рішень (4)	Н: аналітичні завдання О: індивідуальне
10	Модульна контрольна робота (МКР) Залік		2	Передбачає аналітичні та тестові завдання	
Всього		18	36		

Примітка: Л – лекції, П – практичні заняття, Н – навчальна діяльність, О – оцінювання.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає самостійне опрацювання додаткових матеріалів курсу, підготовку доповідей та презентацій, проведення міні-досліджень, виконання творчих завдань, модульної контрольної роботи, розрахункової роботи та підготовку до складання екзамену. Обсяги часу на виконання самостійної роботи становить 66 год.

Практичні заняття та самостійна робота

Тиждень навчання	Тема	Завдання	Обсяг годин
Розділ 1. Господарський ризик, принципи його класифікації та оцінки			
1	Тема 1.1. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	Підготувати доповіді/презентації на тему лекції	2
2	Тема 1.2. Сутність економічних ризиків як невід'ємної риси підприємницької діяльності	Пояснити сутність ключових понять теми. Підготувати доповіді/презентації на тему лекції	2
3	Тема 1.3. Класифікація та види економічних ризиків	Аналіз інших видів ризику: фінансових, некомерційних тощо	2
4	Тема 1.4. Особисте ставлення людей до ризику	Підготуватись до розв'язання задач з теми	2
Розділ 2. Методи оцінки й зниження впливу економічних ризиків			
5	Тема 2.1. Якісний аналіз ризику	Здійснити якісний аналіз ризиків підприємства за темою дипломної роботи.	2
6	Тема 2.2. Кількісний аналіз ризику	Підготуватись до розв'язання задач з теми.	4
7	Тема 2.3. Основи ризик-менеджменту	Пояснити сутність ключових понять теми. Підготувати доповіді/презентації на тему лекції	4
7	Тема 2.4. Методи вимірювання економічних ризиків для зниження ступеня ризику	Підготуватись до розв'язання задач з теми	4
9	Тема 2.5. Урахування ризику при прийнятті управлінських рішень	Підготуватись до розв'язання задач з теми	2
10	Теми 1.1-2.5	Підготовка до МКР за всіма темами дисципліни	2
	Розрахункова робота	Виконання та оформлення розрахункової роботи	10
	Екзамен	Підготовка до екзамену	30
Всього			66

Навчальною програмою для студентів освітньо-професійної програми «Економіка і бізнес» індивідуальні завдання передбачені у вигляді розрахункової роботи (РР). Кожен студент має самостійно вирішити задачі РР з складання розподілу ймовірностей та розрахунку основних

кількісних показників ризику. Розрахункова робота виконується у відповідності до методичних рекомендацій: Економічні ризики та методи їх вимірювання: Розрахункова робота [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Економіка бізнес-підприємства» спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. О.В. Кривда, Н.А. Шевчук – Електронні текстові дані. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 55 с. (Протокол метод. ради №6 від 24.06.2022 р.). URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/49838>

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять та поведінка на заняттях. Відвідування лекцій та практичних занять є вільним, бали за присутність на лекціях та практичних не додаються, але вагома частина рейтингу здобувача вищої освіти формується через активну участь на лекціях та активності на практичних заняттях. Тому пропуск лекцій та практик не дає можливість отримати здобувачу вищої освіти бали у семестровий рейтинг. На заняттях здобувачу вищої освіти дозволяється користуватись інтерактивними засобами навчання, в т. ч. виходити в інтернет із метою пошуку навчальної або довідкової інформації, якщо це передбачено тематикою завдання.

Заохочувальні та штрафні бали. Активність здобувача вищої освіти на заняттях, його готовність до дискусій та участь в обговоренні навчальних питань може бути оцінена заохочувальними балами на розсуд викладача. Заохочувальні бали здобувач вищої освіти також може отримати за поглиблене вивчення окремих тем курсу, що може бути представлене у вигляді наукових тез, наукової статті, есе, презентації тощо; за участь у студентських олімпіадах та конкурсах наукових робіт згідно тематики курсу. Штрафні бали з дисципліни не передбачаються.

Захист індивідуального семестрового завдання передбачено у вигляді стислої доповіді за виконаним завданням, та відповідей на запитання. За форс-мажорних обставин, що зумовили нестачу часу, індивідуальне семестрове завдання зараховується за результатами представленої готової роботи та із урахуванням відповідей на запитання викладача щодо виконаної роботи, поставлених в індивідуальному порядку.

Пропущені контрольні заходи. Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомій життєвій обставині), здобувачу вищої освіти надається можливість додатково скласти контрольне завдання протягом найближчого часу. В разі порушення термінів і невиконання завдань з неповажних причин, здобувач вищої освіти, який не набрав 40 балів під час семестру, не допускається до складання екзамену в основну сесію. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Здобувачі вищої освіти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Позааудиторні заняття. В межах вивчення навчальної дисципліни за бажанням здобувача вищої освіти передбачається участь в олімпіадах, конференціях, форумах, круглих столах, написанні статей тощо.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

1. Рейтинг студента з кредитного модуля розраховується виходячи із 100-бальної шкали, з них 60 балів складає стартова шкала.

Стартовий рейтинг (протягом семестру) складається з балів, що студент отримує за:

- роботу на практичних заняттях (17 занять);
- виконання РР (10 балів);
- виконання МКР (10 балів)

2. Критерії нарахування балів:

2.1. Робота на практичних заняттях:

- активна творча робота – 2 бали;
- пасивна робота – 1-0 балів.
- два найкращих студента можуть додатково отримати + 1 бал.

2.3. Виконання МКР:

- творчо виконана робота – 10-8 балів;
- роботу виконано з незначними недоліками – 8-5 балів;
- роботу виконано з певними помилками – 4-2 балів;
- роботу не зараховано (завдання не виконане або є грубі помилки) – 0 балів.

2.4. Розрахункова робота оцінюється із 16 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми – 12-16 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 8-12 балів;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 5-8 бали;
- «незадовільно» – завдання не виконане, РР не зараховано – 0 балів.

Наявність позитивної оцінки з РР є умовою допуску до екзаменаційної контрольної роботи.

2.5. За участь у конференціях на олімпіадах студенти отримують додатково від 10 до 15 додаткових балів (в залежності від рівня заходу).

критерії набору балів:

- Підготовка та подача тез на Міжнародну конференцію – 10 балів;
- Підготовка та подача тез на Українську конференцію – 5 балів;
- Виступ на конференції та отримання сертифікату учасника конференції – 5 балів.

2. Умовою позитивної першої атестації є отримання не менше 25 балів. Умовою позитивної другої атестації – отримання не менше 45 балів та написання МКР та РР.

3. Умовою допуску до екзамену є стартовий рейтинг не менше 45 балів та виконана РР.

4. На екзамені студенти виконують письмову контрольну роботу. Кожне завдання містить два теоретичних запитання (завдання) і одну задачу. Перелік запитань наведений у Рекомендаціях до засвоєння кредитного модуля. Кожне запитання (завдання) оцінюється у 15 балів, задача 10 за такими критеріями:

- «відмінно», повна відповідь, не менше 90% потрібної інформації, що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», (повне, безпомилкове розв'язування завдання) – 15-12 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь, не менше 75% потрібної інформації, що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь або є незначні неточності (повне розв'язування завдання з незначними неточностями) – 11-8 балів
- «задовільно», неповна відповідь, не менше 60% потрібної інформації, що виконана згідно з вимогами до «стереотипного» рівня та деякі помилки (завдання виконане з певними недоліками) – 7-3 балів;
- «незадовільно», відповідь не відповідає умовам до «задовільно» – 0 балів.

Розрахунок шкали (R) рейтингу
Рейтингова шкала з дисципліни складає:
 $R = RC + RE = 60 + 40 = 100$ балів.

Максимальна сума балів стартового рейтингу дорівнює 60:
 $RC = 17 \times 2 + 16 + 10 = 60$ балів.

6. Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок:

Бали	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
не зараховано	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, для підготовки до семестрового контролю:

1. Сутність та необхідність управління ризиком.
2. Підприємницький ризик.
3. Види ризику та критерії їх класифікації.
4. Теоретичні підходи до визначення ризику.
5. Особливості прояву ризику в сучасних умовах.
6. Основні характерні риси економічного ризику.
7. Функції ризику та особливості їх реалізації в підприємницькій діяльності.
8. Теоретична сутність і наслідки екологічних ризиків.
9. Визначення проблеми складності класифікації ризиків.
10. Порівняльний аналіз статистичних і динамічних ризиків.
11. Чинники, що зумовлюють виникнення ризикової ситуації для підприємства.
12. Фінансові ризики та види їх прояву.
13. Особливості комерційних ризиків у діяльності торговельного підприємства.
14. Порівняльна характеристика статичних та динамічних ризиків.
15. Виробничий ризик у діяльності промислового підприємства.
16. Переваги й недоліки кількісних методів оцінювання ризиків.
17. Характеристика комплексного оцінювання ризиків.
18. Порівняльний аналіз кількісних і якісних методів аналізу ризику.
19. Зарубіжний досвід методу експертних оцінювань.
20. Використання комп'ютера для оцінювання ризику.
21. Чинники, що обумовлюють вибір методу оцінювання економічного ризику.
22. Характеристика та особливості кількісних методів оцінювання економічних ризиків.
23. Методи експертних оцінювань, особливості його використання для оцінювання економічного ризику.
24. Інтегральне оцінювання економічного ризику.
25. Комплексний підхід до оцінювання економічного ризику.
26. Вплив суб'єктивного фактора на оцінювання економічних ризиків підприємства.
27. Інформаційне забезпечення та його роль в об'єктивізації оцінювання економічних ризиків.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Склав доцент кафедри економіки і підприємництва, к.е.н., доцент, О.В. Кривда

Ухвалено кафедрою економіки і підприємництва (протокол № 18 від 23.06.2023)

Погоджено Методичною комісією факультету¹ менеджменту та маркетингу (протокол № 11 від 30.06.2023)

---

¹ Методичною радою університету – для загальноуніверситетських дисциплін.